

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

UNESCO's historie – hvorfor og hvordan

Christensen, Ivan Lind

Published in:
Pergamentet

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Christensen, I. L. (2015). UNESCO's historie – hvorfor og hvordan. *Pergamentet*, (10), 24-26.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

tuerede og småvindlere fra Københavns skyggeverden.

Estrups dilemma

Trods sejren i Hof- og Stadsretten blev Scavenius under stor protest fyret som minister af sin fætter, konsellspræsident Estrup. Det skete i sommeren 1891 med den begrundelse, at Scavenius ikke længere politisk var på linje med en konservativ regering, der netop var begyndt at forhandle med bøndernes Venstre med henblik på at bringe forfæmingskampen til ophør. Eftertidens historikere har købt Estrups officielle forklaring og afvist, at skandalesagen havde betydning for hans politiske karriere. En nøje gennemgang af sagen i detaljer viser dog et andet billede. Sandheden er, at Estrup skulle håndtere et svært dilemma: På den ene side skulle han forsvarer borgerlig moral og ægteskab mod brandesianisme og fritænkeri. På den anden side var det nødvendigt at beskytte offentlige personers privatliv mod at blive brugt i en politisk kamp. Alle vidste, at bordelsagen havde belastet Scavenius i en grad, så han var en færdig mand. Hvis ikke Estrup fyrede ham, stod landet syv biskopper klar til at fælde ham. Men privatlivet kunne ikke være den officielle begrundelse, da man i regeringens top frygtede, at det ville skabe præcedens for, at private forhold angående moral og levevis kunne vælte politikere. Det var der ingen politikere, der havde interesse i, heller ikke Venstres i oppositionen. Derfor var det nødvendigt for Estrup at camouflere fyringen som politisk begrundet.

En skillelinje under forandring

Læren af denne "Scavenius-affære" i samtiden var, at der var behov for etablering af en kontrakt

mellem politikere og offentlighed vedrørende forhold mellem det private og politiske. Dagbladenes behandling af sagen afspejlede en betydelig usikkerhed om, hvor grænsen egentlig gik. Symptomet for Scavenius lå ganske vist på et lille sted, da det kom frem, at han havde besøktet vidner under retssagen, men der kan samtidig spores en selvransagelse i pressen, der peger frem mod det kompromis, hvor aviser og politikere blev enige om, at der trods alt var visse private ting, som man ikke skrev om. Fiertallet af aviser såvel som politikere frygtede reelt det "spioneringssystem", som ellers kunne blive resultatet.

Og sådan var det i en stor del af det 20. århundrede. Politikernes private forhold, drukture, utroskab osv. undlod aviserne at skrive om. Det blev ikke opfattet som relevant for deres politiske arbejde, og politikernes private forhold blev ikke opfattet som en indikator for deres politiske dømmekraft. Adskillige store politikere i det 20. århundrede havde betydelig rod i privatlivet, men det skrev man ikke om.

Det har ændret sig de seneste 20-30 år. I dag er politikere ikke fjerne repræsentanter og autoriteter, men nærmere offentlige personer som vi ønsker at kunne identificere os med, for at vi kan stemme på dem. Og i den sammenhæng er skellet privat/offentligt til genforhandling.

Der er flere paralleller til tiden i slutningen af 1800-tallet. Dengang var offentligheden en ny og vildtvoksende størrelse. Rygter spredtes med lynets hast, skillingetryk florerede på daglig basis, Justitsministeriet holdt et vågent øje med "smudspressen", og dagbladskonkurrencen var hård. *Aftenbladet*, der afslørede Scavenius' betikkelse af vidner, var grundlagt i 1887 som en folkelig avis, der skulle tage kampen op med de

gamle dagblade. På samme måde er offentligheden i dag præget af konkurrence i medierne om de gode historier, hvor især de sociale og digitale medier sætter nye rammer for udviklingen. I brydningstider er det ofte nødvendigt for samfundet at genforhandle sine "kontrakter", og grænsen mellem privatliv og politik sættes på prøve i disse år.

Historien viser os tilmed, at forholdet privat/offentligt må ses som en kamp mellem forskellige aktører i en bestemt historisk kontekst. Traditionel politisk filosofi har haft en tendens til at betragte skellet som essentielt og abstrakt, som noget man kan "holde sig indenfor" eller "overskride". Men i virkeligheden er det socialt konstrueret. Scavenius-sagen var således konstituerende for sin egen samtids opfattelse af skellet mellem det private og det politiske – på samme måde som de helt aktuelle sager er det i nutiden.

Det er derfor afgørende, hvordan vi taler om problemstillingen. Sproget og italesættelsen af samfundsmæssige forhold skaber vores sociale virkelighed i lige så høj grad som omvendt.

Det placerer et stort ansvar på de aktører, politikere såvel som medier, der blander sig i debatten. De er med til at skabe og genforhandle grænserne mellem privatliv og politik og reagerer ikke kun på dem, selv om det sidstnævnte ofte bruges som forklaring. Derfor giver Scavenius-sagen stof til eftertanke om vor tids forhold mellem politik, medier og privatliv.

Lars Andersen er lektor i historie ved Aalborg Universitet og forfatter til bogen "Scavenius-affæren. En historie om privatliv, politik og moral i 1800-tallets København", der er udkommet på Aalborg Universitetsforlag.

Hvad laver du?

UNESCO's historie – hvorfor og hvordan

Af: Ivan Lind Christensen, Ph.d., Adjunkt på Historiestudiet

Som det sikkert er bekendt blandt flere af Pergaments læsere, så hjemtog historiestudiet med Poul Duedahl som projektleder en anseelig Sapere Aude-bevilling fra Det Frie Forskningsråd (DFF) i 2014. Projektet bag den succesfulde ansøgning bærer titlen "Routes of knowledge: The global history of UNESCO, 1945-75".

UNESCO, der er FN's organisation for Uddannelse, Videnskab og Kultur, nød stor anseelse og samlede en mængde prominente videnskabsfolk, politikere og andet godfolk omkring et ligeledes overvældende stort antal af globale initiativer inden for uddannelse, videnskab og kulturarbejde i perioden fra Anden Verdenskrigs afslutning til midthalvfjerdsenerne. Som projektitilen antyder, er omdrejningspunktet for forskningen at afdække, hvorledes ideer og initiativer "rejste" fra UNESCO's hovedkvarter i Paris og ud i medlemslandene, og ikke mindst at vurdere, om ideerne og initiativerne rent faktisk havde nogen effekt i modtagerlandene. Denne overordnede erkendelsesinteresse er også gældende for det delprojekt om UNESCO's arbejde inden for det videnskabelige område, som jeg beskæftiger mig med. Erkendelsesinteressen bag projektet er således forment af et ønske om dels at kunne anskueliggøre de internationale organisationer (i vores tilfælde UNESCO) som selvstændige historiske aktører og dels at undersøge, om de internationale organisa-

tioner, der med stor iver og betragtelige budgetter så dagens lys i løbet af særligt den sidste halvdel af det 20. århundrede, har haft nogen effekt i de regionale og lokale kontekster. Lidt populært fremstillet kan man måske sige, at et af projektets formål er at se, hvad medlemslandene egentlig fik for de mange midler, der blev skudt ind i internationale organisationer såsom UNESCO. På et mere grundlæggende niveau relaterer denne interesse sig til en umiddelbar formodning om, at vi gennem de historiske studier af internationale organisationer også kan komme tættere på en forståelse af den rekonfiguration af tid/rum, intensivering af global kommunikation, samhandel og kapitalbevægelser i det 20. århundrede, der vel nærmest i mangel af bedre går under betegnelsen *globalisering*. Denne erkendelsesinteresse fordrer imidlertid en række metodiske og teoretiske overvejelser, der alle er relateret til det meget grundlæggende spørgsmål, vi som historikere må stille os selv, nemlig: Hvordan kan vi skrive internationale organisationers virkningshistorie? Det er dette spørgsmål, som min kollega på projektet Christian Ydesen og jeg i første omgang har givet os i kast med, og de foreløbige overvejelser fra dette arbejde udkommer i artiklen *Routes of knowledge – Towards a methodological framework for tracing the historical impact of international organisations* i et temanummer af tidsskrift *European Education* i 2015.

Nye tendenser i historiografien

I et nyligt publiceret temanummer om internationale organisationers historie rejste den anerkendte historiker Glenda Sluga spørgsmålet: "Hvad kan historikere vinde ved at studere internationale institutioner i et transnationalt perspektiv?" Ikke

overraskende, og uanset om vi ser internationale institutioner som normbærere, som centrale opkomstbetingelser for udviklingen af nationale politikker eller som steder for (re)produktion af internationale diskurser, så kan vi som historikere hente værdifuld indsigt i lokale, regionale og globale forandringsprocesser i det 20. og 21. århundrede via de transnationale studier af internationale organisationer. Med UNESCO-projektets fokus på virkningen af de internationale organisationer indskrives det sig i en nyere tendens inden for historieskrivningen om de internationale organisationer. Tager vi UNESCO som eksempel, ses det relativt tydeligt, at da den historiske interesse først tog fat, var det i høj grad med et fokus på, hvad der fandt sted "inden" organisationen, i hovedkvarteret i Paris. Flere idéhistoriske analyser, der behandlede UNESCO's ideologiske ophav, centrale begreber, ideer og lignende, så dagens lys. Dertil kom en række værker om organisationens centrale personligheder samt studier af opkomstbetingelserne for særlige initiativer. UNESCO's initiativer på det videnskabelige område er ligeså blevet genstand for historisk forskning – ikke mindst med værket fra 2006 af Petitjean, P. (mfl.) *60 Years of Science at UNESCO 1945–2005*. I denne sammenhæng er der imidlertid stadig tale om historiske studier, der søger at forstå initiativernes opkomst og udvikling i UNESCO, og det er derfor sparsomt med forskning i initiativernes rejse ud til og virkning i medlemslandene på det regionale og lokale niveau.

Der synes med andre ord at være et forskningsmæssigt "hul" i historieskrivningen om internationale organisationer såsom UNESCO – et hul, der bedst kan udfyldes via historiske studier af, hvad

der har fundet sted i relationen mellem medlemslandene og UNESCO, og som derfor kræver studier af de enkelte medlemslandes arkiver såvel som UNESCO's arkiv i Paris. Det er en arbejdskrævende proces, der involverer en anseelig mængde rejseaktiviteter, en stor portion kildearbejde og ikke mindst en del metodisk og teoretisk refleksion. Derudover kræver et internationalt forskningsprojekt som dette også evnen til at samarbejde. Udover den danske del af forskerholdet, der tæller forskningsleder Poul Duegaard, Christian Ydesen, Maria Simonsen (Lund Universitet) og jeg selv, består holdet også af Aigul Kulnazarova, PhD., professor i *International Relations and International Law* ved School of Global Studies, Tama Universitet i Japan samt Michelle Brattain, PhD. Associate Professor and Chair, Department of History, Georgia State University, USA og ikke mindst chefarkivar ved UNESCO's arkiv i Paris Jens Boel. Dertil kommer en stor mængde kontakter i form af studentermedhjælpere, arkivpersonale og forskere i de medlemslande, der er udvalgt i projektet.

Forskningen i de internationale organisationers historie er spredt over mange fagfelter såsom videnskabshistorie, uddannelseshistorie, kulturhistorie, globalhistorie med videre, hvilket selvsagt gør litteraturen en smule vanskelig at afgrænse. Skulle nogen af læserne nu have fået blod på tanden i forhold til forskningen i de internationale organisationer, kan jeg her afslutningsvist henvise til et lille udvalg af relevante tidsskrifter, der er værd at holde øje med. Et godt sted at starte er i *Journal of Global History*, der har sat sig som mål at belyse den tematiske fragmentering i historiografien.

Tidsskriftet udgiver forskning relateret til det store emne "globale forandringer over tid" og bringer ofte artikler om internationale organisationers historie. Et andet bud vil være *Journal of World History*, der fokuserer på forskning inden for historisk komparative samt tværkulturelle studier. Tidsskriftet bringer ligesom Global History ofte artikler om de internationale organisationer. Derudover kan også nævnes tidsskriftet *International Organization*, der dækker store områder inden for internationale relationer generelt, og som led heri også publicerer artikler om de internationale organisationers historie. Sidst men ikke mindst er UNESCO-projektet også involveret i oprettelsen af et nyt e-tidsskrift, der går under titlen *International Histories/Histoires Internationales*, der udkommer første gang i 2015 med et temanummer om UNESCO's historie. God læselyst!

Anmeldelse af De menneskelige samfunds udvikling: En kritisk introduktion til historisk sociologi

Af: Mads Kyvsgaard Mogensen, 6. semester

En model for samfundsudvikling i nutiden og fortiden som kan illustrere sammenhænge mellem forskellige kulturers opblomstring og henfald. Det er formålet for de historiske sociologer. Det lyder umiddelbart som en opgave af uoverskuelig karakter, og Jacob Alstedes *De menneskelige samfunds udvikling: En kritisk introduktion til historisk sociologi* afspejler vanskelighederne og konflikterne i den historiske sociologi både med og uden intention. Alsted har en kritisk tilgang i sine